

Bëhu qytetar digjital i zgjuar

Manual për nxënës

Përgatitur nga:

Shoqata për Aktivizëm Qytetar dhe
Mobilizim – Effect

Mbështetur nga:

Ambasada e Republikës Çeke në
Maqedoninë e Veriut

Mirë se vini në Botën Digjitale

PËRGATITUR NGA:

Shoqata për Aktivizëm
Qytetar dhe Mobilizim -
Effect

MBËSHTETUR NGA:

Ambasada e Republikës
Çeke në Maqedoninë e
Veriut

Përshëndetje!

Po rritesh në një botë ku videot, memet, TikTok-ët dhe storiet përhapen më shpejt se kurrë më parë. Por a ke menduar ndonjëherë, kush e krijoi këtë përmbajtje dhe pse?

Edukimi për mediat të ndihmon të lexosh mesazhet, të mendosh në mënyrë kritike dhe të mbrohesh në këtë xhungël digjitale.

Ky manual është shoku yt në këtë udhëtim. Është i bazuar në projektin **Future Fluent 2.0** dhe do të të ndihmojë të bëhesh më i mençur, më i sigurt dhe më i vetëdijshëm në përdorimin e internetit.

www.futurefluent.info

INTRO

Rregulli i artë: Ndal. Mendo. Kontrolllo.

Sa herë që sheh një postim tronditës, video virale apo një thashethem:

- **NDAL** para se të reagosh apo të shpërndash
- **MENDO** nga e ka origjinën dhe pse është krijuar
- **KONTROLLO** nëse është e vërtetë, duke përdorur burime të besueshme

Ky është themeli i të qenurit i ditur për media. Nëse duhet të mbash mend vetëm një gjë nga ky manual, le të jetë kjo!

HAPI 1

Çfarë është dezinformimi?

Dezinformimi është përhapja e informacionit të gabuar — ndonjëherë pa qëllim, ndonjëherë me qëllim (atëherë e quajmë keqinformim).

Shembuj:

- Lajme të rreme për vdekjen e një personazhi të njohur
- Foto jashtë kontekstit
- Këshilla për shëndetin nga burime të paverifikuara

Pse është me rëndësi: Dezinformimi mund të shkaktojë frikë, urrejtje dhe konfuzion. Mund të ndikojë zgjedhjet apo vendime të rëndësishme shëndetësore.

Aktivitet: Kërko një mit të njohur dhe hulumto nëse është i vërtetë. Përdor faqe për kontroll të fakteve si Snopes, PolitiFact apo burime lokale.

HAPI 2

Kuptimi i mesazhit.

Çdo video, meme apo postim është krijuar për të ndikuar tek ti.

Pyetje që duhen bërë:

- Kush e krijoi këtë përmbajtje?
- Çfarë duan që unë të besoj?
- Cilat emocione po përpiqen të më shkaktojnë?

Ushtrim: Bëj screenshot të një postimi lajmi. Rretho fjalët, fotot apo emoji-t që përpiqen të të bëjnë të ndihesh në një mënyrë të caktuar. Diskuto me shokët.

HAPI 3

A është ky burim i besueshëm?

Jo të gjitha faqet janë të barabarta. Disa janë krijuar për të mashtruar apo për të gjeneruar klikime.

Kontroll i Shpejtë:

- A ka autor të caktuar?
- A është nga një media e njohur?
- A e raportojnë edhe faqe të tjera këtë lajm?

Këshillë: Përdor Google Reverse Image Search për të kontrolluar fotot.

HAPI 4

Gjurmët e tua digjitale.

Çfarë shpërndan sot mund të ekzistojë edhe pas 10 vitesh.

Mendo para se të:

- Ndash informacion personal
- Postosh për të tjerët
- Dërgosh foto apo mesazhe private

Pyet veten: A do të ndihesha rehat nëse familja apo një punëdhënësi e ardhshëm do ta shihte këtë?

Këshillë: Rishiko rregullisht cilësimet e privatësisë.

HAPI 5

Bëhu krijues, jo vetëm konsumues.

Krijimi i përmbajtjes është një fuqi e madhe — por vjen edhe me përgjegjësi.

Etika Mediale:

- Mos kopjo pa cituar burimin
- Mos përhap urrejtje apo gënjeshtër
- Përdor zërin tënd për të ngritur vetëdije

Sfida: Krijë një video të shkurtër ose poster për një kauzë që të intereson. Përdor vetëm fakte të verifikuara.

HAPI 6

Si të mashtrojnë platformat sociale.

A e dije që algoritmet vendosin çfarë sheh online?

Çfarë Duhet Të Dish:

- Platforma tregojnë çfarë të mban më gjatë duke shfletuar
- Zakonisht sheh përmbajtje që përputhet me bindjet e tua (kamarë jehonë)

Truke për të dalë nga filtri:

- Ndiq zëra të ndryshëm
- Kërko fakte jashtë rrjeteve sociale
- Mos e gëlltit çdo titull tronditës

Media Toolbox i yt.

Bëhu një detektiv i medias me këto mjete:

- **Faqe për kontroll të fakteve:** Snopes, FactCheck.org, Truthmeter.mk
- **Detektorë për imazhe të rreme:** InVID, Google Reverse Image
- **Mjete për siguri digjitale:** CyberWise, Internet Matters
- **Kontrolli i privatësisë:** Përdor cilësimet në pajisjet tuaja

Përfundim: Bëhu Future Fluent

PËRGATITUR NGA:

Shoqata për Aktivizëm
Qytetar dhe Mobilizim -
Effect

MBËSHTETUR NGA:

The Embassy of the
Czech Republic in North
Macedonia.

Ti nuk je vetëm konsumues i medias, je pjesë e një bisede globale. Çfarë vendos të besosh, të thuash dhe të ndash, formëson botën.

Duke zbatuar atë që mësove në këtë manual:

- Do t'i shmangesh përmbajtjeve të rreme
- Do marrësh vendime më të zgjuara online
- Do i respektosh të tjerët dhe veten në botën digjitale

Interneti mund të jetë konfuz, por me mjetet e duhura — mund të jetë fuqizues.

Ndalo. Mendo. Kontrolllo.

www.futurefluent.info

Ju Faleminderit!

Faleminderit që përdore manualin për nxënës Future Fluent! Shpresojmë që tani të ndihesh më i vetëdijshëm dhe më i sigurt në botën digjitale.

Ti je e ardhmja dhe tani je edhe i ditur.

Mëso më shumë dhe eksploro mjetet interaktive në:
www.futurefluent.info

Përgatitur nga:

Shoqata për Aktivizëm Qytetar dhe
Mobilizim - Effect

Mbështetur nga:

Ambasada e Republikës Çeke në
Maqedoninë e Veriut